

ILUSTRIRANI

GLASNIK

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA
KRON 8^{.-}, ZA DIJAKE KRON 6^{.-}; POSA-
MEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA
NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10^{.-}, ZA
DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13^{.-}

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA URED-
NIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATO-
LIŠKA TISKARNA. :: NAROČNINA, REKLA-
MACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO
LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 1. * 19. AVGUSTA 1915 * IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 51.

K 85 letnici našega presvetlega cesarja Franca Jožefa I.

Cesar Franc Jožef I. ☉ Boji na Krasu. ☉ Nemški težki topovi. ☉ Pri Ivangorodu.
☉ † Nadvojvodinja Marija. ☉ Dvoglavi orel na jugovzhodu. ☉ Slike z bojišča. itd. ☉

Ob petinosemdesetletnici Njegovega Veličanstva, cesarja Franca Jožefa I.

Zopet je prišel dan, ko se s prisrčnimi voščili in z izrazom neizmerne vdanosti zgrinjajo avstrijski narodi ob prestolu svojega sivolasega vladarja. Ob petinosemdesetletnici Njegovega Veličanstva je Avstrija ogrožena na vseh mejah, sovražniki hočejo iztrgati našemu ljubljenu vladarju najlepše bisere iz krone, zato se je danes še bolj kot kdaj prej strnila Avstrija v nepremagljivo trdnjavo okoli hiše Habsburžanov, da brani z dušo in telesom, imetjem in srcem slavni prestol in svojega cesarja. Od vseh meja hite pogledi in misli in želje v mirni grad Schönbrunn pred častitljivo obličje moža, ki je v dolgi dobi svojega življenja vse pretrpel, kar more zadeti človeško srce, pred obličje očeta hite pozdravi naših čet, ki se pogumno bore, zmagujejo in neustrašeno umirajo za svojega najvišjega gospoda: »Za cesarja in domovino!«

»Za cesarja in domovino!« Ta klic odmeva v srcih avstrijskih mater in žen, ki so poslale svoje drage v bojni metež. »Za cesarja in domovino!« klije v nedolžnih srcih avstrijskih otrok kot krasna roža, kot nedolžno cvetje, ki ga trosijo mlada srca pred habsburški prestol. In

če kdaj, stojita danes Slovenec in Hrvat z neizraznimi čustvi vdanosti in zvestobe pred svojim presvetlim vladarjem, da mu povesta, s kakšnim zaupanjem bijejo srca avstrijskih Jugoslovanov za njegovo krono, za njegove prelepe dežele ob modri Adriji. Ko nas je hotel odtrgati hinavski zaveznik mogočnemu žezlu našega cesarja, takrat so bila naša srca razžaljena in ogorčena do smrti. S trepetom in žalostjo je avstrijski Jugoslovan pričakoval, kaj prinese dogodki pogajanj, s trepetom in negotovostjo je zrl v bodočnost. Danes ve, da so slovenska in hrvaška tla grob vsakemu sovražniku, ki bi jih hotel zasesti. Le preko grobov avstrijskih Jugoslovanov pelje pot v Trst, pelje pot v Istro in v Dalmacijo. A to pot bo sleherni Slovenec in Hrvat branil še v smrtnih hipih, umirajoč bo še branil svojemu cesarju biserzemljo, svojo domovino. Kdor je videl umirati naše junake na galiških, na srbskih bojiščih, kdor jih je zrl na straži ob Soči, ve, da ni na svetu besede za čustva otroške vdanosti in zaupanja, ki prenevajo slovenska srca ob 86. rojstnem dnevu našega ljubljenega vladarja.

Brez premoga in železa.

Slika iz bodočnosti.
(Konec.)

Izložili so v zaboje in kovčge, postavili stroj, medtem ko so monterji napeljevali žice za močan tok. Za nadzorstvo stroja je bilo odločenih šest mož, ki naj bi se vsakih šest ur menjali. Wieserju so priredili za stanovanje kos stranskega predora, ker je hotel ostati pri delavcih in nadzirati vrtanje.

Ravnatelj je počakal še, da je bil tok napeljan. Geolog je sklenil tok s strojem in demantni konec svedra se je brenčel in hreščeč zaril v tla. Resni so stali možje krog hreščečega stroja in slovesno obljubili vsak zase, vztrajati do konca, ker vsi so bili v svesti, kakega pomena je to delo. Frank je nato prijatelju stisnil roko in z ostalimi delavci odkorakal proti rovu. Wieser in dva delavca pa so ostali sami na samotnem prostoru globoko pod zemljo pri nevarnem delu.

Ravnatelj Frank je hitel v svojo pisarno, kjer je bila njegova navzočnost potrebna. Telefonski zvonec se je vedno oglašal. Prihajala so vprašanja, navodila, itd. Misli so se mu vrtile po glavi; ni jih mogel več z mirnim preudarkom razbrati. Vedno je mislil le na prijatelja globoko doli v predoru, kot zmagalca, kot rešitelja pred strašno vojsko, nato spet kod tihega mrliča in smrt, ogenj in grozo krog njega.

Delo je hitro napredovalo. Vsak dan so pričakovali izbruha ognjene žarje. Vse kopanje je bilo ustavljeno, vsi stranski izhodi so bili zazidani, da je predor peljal naravnost k rovu. Pri stroju so bili zaposleni le neobhodno potrebni delavci. Ti naj bi, če bi začelo železo izhajati iz luknje, naglo zbežali, za njimi bi se pa polnil predor in rov z žarečo maso. Za slučaj, da bi bila množina železa večja, so še od rova napeljali z ilovico tlakovan jarek v veliko dolino, ki so jo dobro zaježili.

Ravnatelj je šel pogledat h geologu. Našel ga je v njegovem laboratoriju v

mrzličnem položaju z vročo glavo, ko je raziskoval zadnji vrtalni poizkus. Bil je tako zamišljen, da ga ni slišal in se je ozrl šele, ko je začutil prijateljevo roko na rami.

»Se bo posrečilo, se bo!« pravi navdušen, »v dveh urah proderemo skozi.«

Izkušenege rudarja je obšla zona pri teh besedah.

»Kaj, tako je? Potem pa le skrbimo, da pobegnemo!«

»Da, kar pojdite! Nočemo brez potrebe človeških življenj postavljati v nevarnost. Ravno zdaj sem hotel še ta dva delavca poslati gor, da bi sam vodil stroj.«

Boji na Doberdobski planoti. Cesarski strelci odbijajo laške napade.

Rudniški ravnatelj je z skrbjo gledal pogumnega prijatelja. »Prosim te, pojdiva oba! Če ostaneš, je to tvoja smrt. Stroj tudi sam dela. Saj praviš, da imaš znamenja, da se podjetje gotovo posreči.«

»Ta znamenja bom imel takrat, ko bo železo teklo. Jaz ostanem! Svojemu podjetju se ne izneverim!«

Ravnatelj je izprevidel, da se ne da pregovoriti. Šla sta skupaj k stroju. Medpotoma sta se razgovarjala o nadaljnjih pripravah. Pri dvigalnem stroju bosta čula dva moža in dvigalo na znamenje z zvončkom takoj dvignila. Drugi delavci pa bodo stali bolj oddaljeni z lopatami v rokah za slučaj, da si železo izbere drugo pot, kot so mu jo predpisali.

Delavci stroja niso hoteli zapustiti. Ko pa jim je Wieser obrazil, da je potreben le eden in da pristojna ta nevarna čast le njemu, izumitelju, so se delavci le molče udali. Trije možje so zaostalemu krepko stisnili roke, in njihovi težki koraki so jih nesli k rešilnemu izhodu. Frank se je še enkrat ozrl. Kakor skozi daljnogled je videl skozi ozek predor z rudarskimi svetilkami razsvetljeni prostor. Prijatelj je sključen sedel pri stroju, od katerega ni obrnil očesa. S trudom je odtrgal oči od te slike in hitel za delavci.

Več ur je že preteklo v tesnih skrbih, brez poročila. Telefon ni dajal nobenega odgovora na skrbna vprašanja. Je bil pokvarjen, ali se je raziskovalcu kaj pripetilo? V jamo niso mogli, ker je bilo dvigalo spodaj, in bi s tem Wieserju lahko odrezali vrnitev.

Noč je. Zapuščena ležijo velikanska rudar-

ska poslopja. Od ustja rova pelje izvanreden, širok jarek v dolino. Ravnatelj in dva strojnika so napeto čakali ob dvigalnem stroju, ki je stal kot močna žival, da v zadnjem trenutku iztrga globini drznega učenjaka. Zvonček se ni hotel oglasiti. Nedaleč so sedeli pripravljeni delavci s krampi in lopatami. Nič niso vedeli, zakaj se gre; zdelo se jim pa je, da se pripravlja nekaj nenavadnega in šepetali so med sabo.

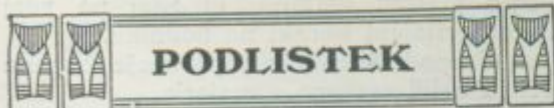
Noč je zelo temna in viharna.

Veter sika in rezko brije krog streh in stolpov nad rovi. Napete žice udarjajo druga ob drugo in zvenijo, da so možje že večkrat mislili pritisniti na vzvod. Toda še so pridrževali sapo in prisluškovali, če se morda zvonec bolj razločno oglasi.

Ravnatelj ni več vzdržal pri stroju. Nemir ga je vlekel k rovu. Sklonil se je čez ograjo in zrl s tresočimi živci v črno globino. Preveč neznosen je bil položaj, da bi še dalje tu čakal; zato je poklical nekaj delavcev in jim naročil, naj ga spustijo doli. Posadili so ga v primeren koš, opremljen z vrmi in skozi krepke pesti je pričela vrv lesti v globino. Z levico se je ravnatelj oprijel vrvi, v desni pa je držal signalno vrvico. Na potegljaj nanjo se posoda ustavi, na dva pa bo šla nazaj. Počasi je drčal med mokrimi stenami vedno globlje navzdol. Vedno manjša je postajala zgoraj luč. Groza je spreletela moža, katerega življenje je bil rudnik in nevarnost. Naenkrat se mu zazdi, da sliši nenavadno, oddaljeno grmenje. Srce mu je zastalo,

Z zahodnega bojišča. Namci spravljajo težke topove v gorske kraje.

Kresalo duhov.

Roman iz irskega življenja. Angleški napisal P. A. Sheehan. — Prevel Davorin Ciuha. (Dalje.)

»Nisem mislil strahu pred smrtjo ali pred nevarnostmi, čeravno se včasih polasti tudi hrabrih mož; toda, pri Bogu, vesti vendar ni mogoče popolnoma zatreti.«

»Sreča je bila za nas, da je stvaritelj indijskega cesarstva niso imeli,« je dejal gospod Outram. »Vest tu pri nas v Angliji pride čisto prav k nedeljski službi božji. Ko se kleči na mehkih klečalnikih, ko pojó otroci koral, ko so gospe s svojimi klobuki, rokavicami in z lepimi molitveniki tako srčkane in prijetne; — toda v divjem bojnem metežu in v občevanju z lopovskimi domačini, pri Bogu, ni mogoče rabiti vesti.«

»Zelo mi je žal, ker slišim take nazore,« je rahlo ugovarjal major, ki bi ne bil rad sprožil novega razgovora.

»Glejte, major!« je nadaljeval s težkim jezikom gospod Outram. »Tega prokletega govoričenja o vesti ne morem slišati. Angleška armada bi ne bila osvojila sveta, če bi bila imela vest. Govoričenje o humaniteti in o povzdignjenju razpadajočih ras je budalost. Indijec je Indijec, in Irec je Irec. Naloga Angležev je, da jih zdrobe. Da, pri —!«

Major je pogledal svojega bodočega zeta s čudnim studom. Tu je vstopil sluga in prinesel na krožniku telegram. Prišel je iz detektivske pisarne v Dublinu in se je glasil:

»Sledovi pogořešanega najdeni. Poizvedovanja se energično nadaljujejo. V par dneh določna poročila.«

»Glejte, major,« je nadaljeval gospod Outram; bil je že preveč omamljen, da bi zapazil veseli majorjev pogled. »Saj nima nobenega pomena, če kdo hoče biti, kar ni. Bog je ljudi različno ustvaril. Lev ni skunk in tiger ni zebra; ti se ne bodo ni-

kdar razumeli. Kaj naredi lev, če sreča skunka? Zmelje ga. — Tiger, če naleti na zebro? Zmelje jo. Tako je Anglež Anglež, Indijec Indijec, Paddy Paddy. Kaj naj bi Anglež z Indijcem in Paddy-jem? Zmleti! Oglejte si tega norca Maxwella. Dober fant, pa se je pozabil. Pozabil je, da je gentleman. Čital je vseprek o tem starem oslu v Rusiji, o Tolstem, in hotel postati irski Tolstoj. Najbrž so ga že ubili in leži kje v kakšnem kerryjskem močvirju.«

»Ne,« je odvrnil kratko major ter dvignil telegram. »On živi. Ravnokar sem prejel vest o njem.«

»Ah!« je napravil gospod Outram z neumnim smehljajem. »Predobro! Pri Jupitru, še rešil se bo in jaz sem izgubil svoj prstan.«

»Kakšen prstan?« je vprašal major v hipni radovednosti.

»Saj ni nič posebnega na njem! Saj ni nič posebnega, major,« je odvrnil gospod Outram. »Bob ga le tako ceni. Ima ga — haha! — za talisman! Med nami je samo pechatni prstan, kakor ga nosi vsak Perzijec. Toda Maxwell je bil predober dečko.

desnica je sama od sebe potegnila vrvico. Koš je takoj obstal, nihal semintja ter se vrtil okrog svoje osi. Napeto je prisluškoval, toda slišal je le kapljanje vode. Čuj! — Spet začuje izredno bobnenje; zdaj je zvenelo kot šumenje drveče reke. Sklonil se je čez rob posode. Naenkrat je zagledal globoko pod sabo migljajočo zvezdico. Mislil je, da se moti, da je samo prikazen. Toda zvezdica je pričela naraščati in kmalu je nastalo iz nje žareče solnce. Spoznal je, da je to ognjena snov, ki vre s strašansko silo iz navrtane zemlje kot lava iz ognjenika. V strašni stiski povleče za vrvico. Odleglo mu je, ko je začutil, da se dviguje, toda žarja se mu je bolj in bolj bližala. V obupu je vlekel za vrvico. Zgoraj so že spoznali nevarnost, v kateri se je ravnatelj nahajal, in v divji naglici je hitela vrv skozi trde

pesti. Pot je lil možem z obraza, vlekli so na življenje in smrt. Toda že je čutil mož v košu žarečo vročino za njim drveče gladine. Neskončen strah mu je stiskal goltanec. Zgrabil je za vrv in začel naglo plezati po nji. Takoj nato se je za njim močno zasvetilo. Koš se je vžgal. Istočasno so ga zgrabile krepke pesti in ga postavile na trda tla. Dva sta ga prijela za roke in v brezumni naglici je bežalo vse proč, stran od groznega vulkana, ki bo v naslednjem trenutku jel bljuvati. Močna svetloba je zavrla njihov beg. Ozrli so se in videli, da je ves stolp v ognju. Širok, žareč val pa je drvel po ilovnati poti v dolino. V prsih

Zavetja naših čet na laškem bojišču.

ravnatelja Franka pa so se družile: smrtna groza, ki jo je ravno prestal, grenka bolest vsled grozne smrti prijateljeve in veliko veselje nad uspehom. Iz bližnjih krajev so drli ljudje skupaj. A nihče ni bil pripravljen gasiti, vsi so z grozo zrli le na drvečo tvarino, ki se je peneča in šumeča valila v dolino. Vsi so se veselili, ker je bila s smrtjo enega, katerega junaštvo se je hitro razneslo od ust do ust, odkupljena smrt tisočerihi.

Ko je ravnatelj prestal prvo omotičnost, je hitel na brzojavno postajo in brzo sporočil to srečno novico v Berlin. Naslednji brzovlak je odpeljal njega, da sam natančno izpove novico. Preden je prišel v Berlin, je električna iskra oznanila že skoro vsemu svetu izvanreden dogodek iz Laure.

Neko zastajanje se je pokazalo povsod ob tej novici. Vojskovodje, ki so peljali armade v Azijo, so se obotavljali in čakali, saj dobe od svojih vlad gotovo nasprotna povelja.

Zavezniške čete pode Ruse pri Ivangorodu.

Maxwelli so bili zmerom taki. Ali niste nič vedeli?

»Jaz nisem o tem še nič slišal,« je dejal major, kateremu je ravno tisti hip švignila nova misel, pravzaprav izkušnja skozi možgane. Upanje je bilo, da Boba iztakne in zraven tudi sijajna priložnost, da se reši tega Outrama za vse čase. Treba bi mu bilo samo pritisniti na zvonec in reči: »Recite gospodični Willoughby, da želimo čaja!« in gospod Outram bi dobil sramotno slovo za večno. Moogoče bi si Bob spet osvojil naklonjenost hčere, ubogi Bob. Bila je težka izkušnja. Ko je major motril s svojega naslonjača razgreti obraz ter osteklene oči gospoda Outrama ter zapazil, kako težko se polpijanemu vali jezik po ustih, se mu je vrnila misel: »Ali ni moja dolžnost napram Mabeli, da ji pokažem, kaj jo čaka? Temu človeku biti žena? Kako bo ž njo?«

Položil je prst na gumb in se, motreč svojega soseda, dolgo obotavljal. Slednjič je dejal:

»Ali naj pozvonim za čaj?«

»Radi mene ne!« je odvrnil gospod

Outram z negotovim glasom, »Meni se hoče dobrega portskega vina.«

Ko je nekaj hipov brezumno buljil predse, je dejal:

»Major, ne pustite se nažgati od Boba! Maxwelli so bili vedno zviti in lisjaški dečki. Čakajte, povem Vam zgodbo.«

Pijan je spet prenehal.

»Kaj je? Zgodbo? Da! Enkrat je bil neki Maxwell. Ne, ni tako. Nekoč je bil na Škotskem dvoboju. Neki Gordon je bil ubit in je bežal. Bila je poštna zadeva med gospodi! Ne, kaj pravim? Neki Campbell je bil ubit in neki Gordon je bežal. Torej neki Gordon, ali razumete?«

»Jaz Vam sledim,« je dejal zelo razburjen major, še vedno s prstom na gumbu.

»No, Gordon je bežal in ga dolgo let ni bilo. Koncem konca, kaj je? Koncem konca ga je našel neki Maxwell in dejal: »Vrni se, stari tovariš; vse je že prešlo in pozabljeno.« Gordon mu je verjel in se vrnil. Razumete?«

Major je prikimal ter neprenehoma držal prst na gumbu.

Iz daljave so se slišali razni rahli,

ljubki glasovi klavirja, in zdaj pa zdaj mirni, pritajeni koraki na hodniku.

Gospod Outram je odprl svoje zaspane oči in buljil neumno v majorja.

»Kaj sem dejal? — Da, stara zgodba. — Gordon se je vrnil. Pri vrnitvi velik sestanek v morskem kopališču. — Vsa drhal skupaj. »Zaprite vrata,« je vpil Maxwell, »morilec je tu!«

Major je bil kljub studu in neodločnosti radoveden. »In?«

»Kaj? Glej, major, stara hiša! Ti si zdaj moj tast in Mabel moja žena, ne? — Da! — Ali sem kaj rekel?«

»Rekli ste nekaj o Maxwellu in morilcu,« je odvrnil major.

»Res? — Da! — No, Gordona so prijeli in obesili, in Maxwell — figovec — —«

»Dalje!« je dejal major.

»Ne,« je odvrnil gospod Outram v hipnem napadu jeze in ponosa. »Ne, nočem dalje. Kaj misliš ti, ti stari norec?«

Takrat je major pritisnil na gumb, in prikazal se je sluga.

»Tako napreži gospodu Outramu voz!« je velel s pridržano jezo.

V Berlinu se je ravnatelj Frank ure in ure razgovarjal z državnim kanclerjem. V Lauri se je nateklo stotisoč ton železa. S tem pade za Nemčijo vsak vzrok za vojsko. Armada je bila odpoklicana. Druge države so se oklenile Nemčije, ker jih bo lahko preskrbela z železom. Tako se je razširil po deželi mesto krika »vojna« klic »mir« in z njim slava in junaštvo moža, ki ga je odkupil s svojo smrtjo.

† Nadvojvodinja Marija Rainer.

(K sliki.)

Nadvojvodinja Marija Rainer je umrla 17. julija v Badnu pri Dunaju. Bila je hči nadvojvode Karola in nadvojvodinje Henriete. Rodila se je 10. septembra 1825. in je bila najstarejši član naše vladarske hiše. Že v rani mladosti se je zanimala za umetnost

† Nadvojvodinja Marija Rainer.

in znanost, osobito v slikarstvu in glasbi je dosegla lepe uspehe. Znala je pet jezikov in je lahko zasledovala razvoj svetovne književnosti in znanosti. Sedemindvajset let je bila stara, ko se je poročila z nadvojvodo Rainerjem; zakon je ostal brez otrok. V srečnem zakonu sta doživela 50 letnico svoje poroke, to je bil prvi par Habsburžanov, ki je praznoval zlato poroko. Pred dvema letoma ji je smrt ugrabila ljubljenega soproga; žalosti je takrat obolela in si ni več opomogla. Temu se je pridružilo otrpnenje možganih arterij, zato je bila smrt neizogibna. Mrtvo truplo je bilo balzamirano in v salonu vile postavljeno na mrtvaški oder. Potem je bilo s posebnim vlakom prepeljano na Dunaj, kjer je ležalo na odru v kapucinski cerkvi in dne 21. julija položeno v kapucinskem grobišču pri rakvi nadvojvode Rainerja k večnemu počitku.

Dvoglavi orel na jugovzhodni meji.

Ljubljanski črnovojniški pešpolk št. 27 je pokazal, da nima v svoji sredi samo hrabrih bojevnikov, temuč tudi sinove, katerim bojne grozote niso vzele veselja do ustvarjanja večno lepih umetniških del.

V spomin, da je bil naš črnovojniški pešpolk udeležen v silnih bojih proti našim sovražnikom na jugu, še bolj pa v znak vdanosti in zvestobe do monarhije in vladarja, je postavil ob meji proti Srbiji in Črnigori mogočen spomenik v obliki avstrijskega dvoglavega orla, ki zre z mogočne visočine na sovražno stran; pod njim pa se razprostirajo v kraljevski ponižnosti griči in doline bosanske dežele...

Nemški cesar na fronti.

Spomenik je delo domačega akademičnega kiparja J. Urbaničja, ki služi kot računski podčastnik v polku. Umetnina je iz umetnega kamena in kolosalnega obsega.

Na približno dva metra visokem, iz bosanskih skal zgrajenem podstavku sedi dvoglavi avstrijski orel, eno glavo obrnjeno proti Črnigori, druga pa bistro gleda proti Srbiji. Napol razprte perutnice, ki merijo v premeru do sedem metrov, ima pripravljene za drzen, takojšen polet v daljavo. Karakterističen izraz oči, oblika telesa, perje, perutnice, vse je umetniško izvedeno.

Če pa pomislimo, da je bilo treba izdelovati spomenik pred sovražnikovimi očmi, v večni negotovosti, brez pripravnih sredstev — umetnik si je moral sam izdelati orodje za vpodabljanje — da je bilo

»V hipu, gospod major!« je odvrnil sluga.

Razgovor je bil pri koncu. Toda iz daljave so prihajali nadvse ljubki, nežni glasovi klavirja; prinašali so misli in čuvstva, ki so polnili srce Mabeli.

II. DEL.

XII. Cinik in filantrop.

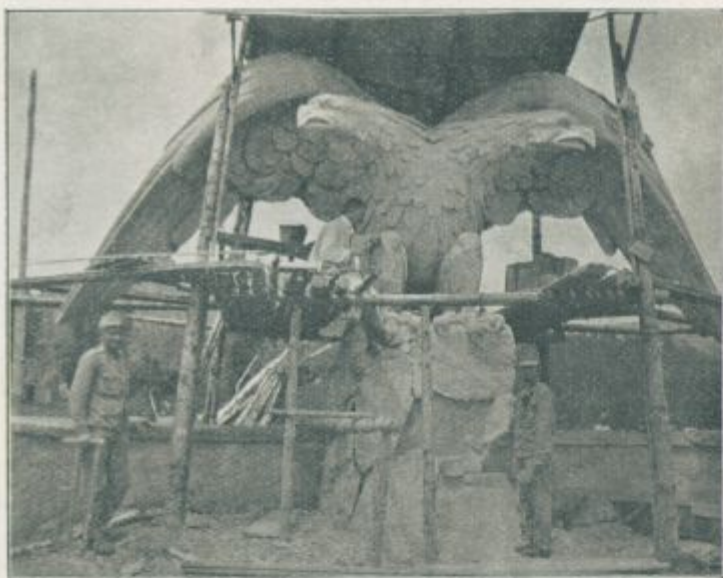
Približno par sto korakov od morja, čigar svetlikanje se je videlo raz višin nad Lisheenom, je stal na visokem griču gosposki dvor. Široke svisli, okna, razkošni vhod so pričali o solidnem sijaju, v katerem so koncem 18. stoletja zidali na Irskem gosposke dvore. V terase razpeljan vrt se je raztezal na pobočju proti morju; za poslopjem je rasel na vznožju stožičastega hriba gozdiček leskovja, hrastja in bukev, ki je bil tudi v žarkih poletnega solnca vedno temnomoder. Poslopje, ki se je očitno nahajalo v splošnem razpadu, kar je usoda vsega starega irskega bogastva in bleska, je bilo vse popravljeno; ta-

čas je stanoval v njem eden tistih Angležev, ki so se naselili v najbolj oddaljenih krajih na Irskem ter tam vladali ko kralji. In težko bi bilo uganiti vzroke, ki toliko izbornih Angležev privedejo do tega, da zapuste svojo deželo in civilizirane razmere ter se nasele v tako malo prikupnih krajih, kot so v hribih grofije Clare in Kerry in connemarskih močvirjih, če bi ne vedeli, koliko različnih vplivov giblje človeškega duha in nagne ljudi, da se podajo v razmere, ki se zde navadnemu razumu prav malo vabljive. Morda je izguba stanu in premoženja, morda lakomnost in želja, izkoristiti skrito bogastvo, mimo katerega gre sanjavi Kelt, ne da bi ga zapazil, morda je naveličanje kulturnih dobrin in tajno hrepenenje, ki ždi v marsikaterem človeku, — hrepenenje po vrnitvi v preprosto naravno življenje — morda je to in ono, ki povzroči to čudovito, navidezno niti opaženo izselitev. Preostane še omeniti čudno dejstvo, da so v mnogih krajih zapadne obali Anglež in njegova družina edini protestanti v župnijah, ki štejejo tri do štiri tisoč katoličanov. Ponavadi jih

prebivalci zelo spoštujejo. Ker njih imetje ne obstoja v zemljiščih, jim ni treba izžemat ubožnemu ljudstvu dohodkov za življenje. Mnogokrat pa uvedejo bogata industrijska podjetja, česar Kelt, ki nima podvzetnega duha, ne more čisto nič umeti; plačujejo dostojno mezdo, kakor je v navadi na Angleškem, so pravični in človekoljubni ter izvršujejo nekakšno fevdalno pravico, kar ljudstvo, ki je vajeno starih fevdalnih navad, celo rado vidi.

Eden takih Angležev je bil gospod Hugh Hamberton. Stanoval je v že omenjenem poslopju na opisani obali. Bil je približno že tri leta na Irskem in si je v tem divjem kraju kerryjske grofije ustvaril pravcato lokalno kraljestvo. S popolnim okusom in z velikimi stroški je popravil in uredil poslopje. Številna služinčad je bila povečini angleškega pokolenja.

Gospod Hamberton je že toliko dosegel, da se je v koče in hišice v okolici naselilo precejšnje blagostanje in umevanje občutka neodvisnosti: vse samo stvari, ki so se ubogemu ljudstvu, vajenemu večnega boja proti ubožstvu, zdele prelepe, da

Dvoglavi orel na jugovzhodni meji.

Delo našega umetnika J. Urbanija.

treba z velikimi težavami dovažati in dobavljati skromen material, potem zadobi delo še večjo in pomembnejšo vrednost, ki stavlja polk, posebno pa njegovega plemenitega poveljnika, ki je s pravim in idealnim razumevanjem modernega vojaka pomagal oživitviti ta dokument patriotičnega mišljenja, na odlično in zaslužno mesto.

Žalostni in zapuščeni kraji so zdaj ob bosanski meji. Nepremično sedi orel na skalovitem podstavku, pod njim pa motijo tihoto streli, ki švigajo iz naše in sovražne strani.

Čas bo minul, veselo jutro bo nekoč

razlilo svoje zlate žarke čez belega orla in njegovo zeleno ozadje. Veseli in srečni bodo postali ti zapuščeni kraji in v to bo pripomogel dvoglavi avstrijski orel v svoji kraljevski visokosti.

† Ivan Šteh,

dijak 5. gimnazijske razreda, iz Dobrepolja pri Ribnici. Padel 15. junija na severnem bojišču. Bil je vseskozi blag mladenič, nada in ljubljene svojih starišev. Kdor ga je poznal, ga je ljubil, kot preprosto blago dušo. V Ljubljani, kjer je pohajal šolo, je bil ves čas pri eni rodbini, ki žaluje za njim, ko za dobrim sinom. Ko je odhajal na bojišče, je bil trdno prepričan, da bo dal svoje mlado življenje cesarju in domovini na oltar. Zato se je od vsake

stvari tudi za vedno poslavljaj. Ginljivo je bilo, ko je stopil na prag svoje sobice ter se okrenil, rekoč: »Preljuba moja sobica in knjige, kako težko se ločim od vas, ker sem vas tako zelo ljubil. Tako sem še mlad in kako rad bi še živel! Pa, naj bo, kakor je božja volja!« Na kolo dvoru je rekel spremljevalcem: »Še zadnjič me pogledajte!« — Ljubljeni Ivan, ker so se Tvoje slutnje le prekmalu uresničile, plakajo naša srca za Teboj; le up, da zazorj zopet enkrat dan veselega svidenja, nas tolaži. Sladko spavaj v daljni tuji zemlji, ki je pila Tvojo kri za dom in cesarja.

Na veselo svidenje onstran groba!

† Leopold Lampret.

Rojen v Št. Vidu nad Ljubljano 1. septembra 1895.; služil je pri 36. domobranskem pešpolku, na bojišče je odšel 1. majnika, 23. junija je umrl za kolero v vojni bolnišnici na severnem bojišču.

Bil je blag in občespošтовan ter priljubljen mladenič. Ko je pisal zadnjič svojim staršem in sestri, se je priporočal v molitev. In kakor bi slutil smrt, je omenil, naj nikar preveč ne žalujejo za njim. Če bi ga ne bilo nazaj — bo to gotovo volja božja.

Počivaj v miru, dragi Polde, v tuji zemlji: Tvoja duša naj uživa nebeški raj, kjer naj se snidemo vsi srečno nad zvezdami.

Tvoje starše, brata, sestri in teto pa tolaži Bog!

† Alojzij Poljanšek,

desetnik, je dal svoje mlado življenje za domovino dne 14. novembra 1914. na južnem bojišču, odlikovan s srebrno kolajno. Rojen je bil leta 1888. Odpoklican je bil ob priliki mobilizacije in bil dvakrat ranjen, v tretje ga je zadela sovražna krogla smrtno. Eden brat se nahaja še na bojišču nekje v Galiciji.

Počivaj mirno v tuji zemlji!

† Franc Strniša,

rojen v Radečah 1. 1884. Poklican je bil k vojakom 1. februarja t. l. Bog mu ni določil smrti na bojišču. Že pri vežbanju se je prehladil in umrl 4. marca v Ljubljani.

Pokojni je bil član »Orla« in je rad sodeloval pri društvenih prireditvah.

Blag mu spomin!

Ivan Šteh,
padel na sev. bojišču.

Jožef Birtič.

Leopold Lampret,
umrl na sev. bojišču.Alojzij Poljanšek,
padel v Galiciji.Franc Strniša,
umrl v Ljubljani.Valentin Napret,
umrl na Dunaju.

bi mogle biti resnične. »Prelepo, da bi moglo biti res«, je eden njihovih otožnih pregovorov. In nove razmere so bile tako prijetne, da so si ljudje včasih meli oči, da bi se prepričali, če ni vse samo sen. Ali so pa majali kot melanholični, črnosluteci Kelti žalostno z glavami in si razlagali, da ne more dolgo trajati.

Gospod Hugh Hamberton je bil londonski trgovec ter si je nabral potom spekulacij in pomorske trgovine velikansko premoženje. Kakor mnogo drugih Angležev v Londonu se je tudi on sredi svojih trgovskih skrbi in načrtov pobrigal za literaturo, ki ima čudovito privlačnost za mnoge, ki se ne štejejo k njenim velikim duhovnom, še niti ne k učenjem. Znan je bil z mnogimi izvrstnimi pisatelji in zdelo se je, da mu je v posebno zabavo, če je mogel povabiti k svoji mizi, ne trgovskih velikašev in vodilnih političnih duhov, temuč z uspehom venčane, ali mnogo bolj pogosto, še razvijajoče se pesnike in pisatelje, ki so se komaj podajali na nevarno morje. Krožilo je mnenje, da naklanja svojim prijateljem večjo pomoč kakor samo

obede. Neki hvaležni pesnik si je celo upal, da je pogumno govoril o njem kot o literarnem mecenu. Kakor vsak pokrovitelj literature se je tudi sam napravil parkrat v sveto kraljestvo, toda varuhi templja, kritiki, so mu vljudno namignili, naj se umakne. A kljub temu se je še vedno zanimal za književnost.

Kar se tiče vere, ni imel nobenega določnega nazora. Dejal je, da posnema Jezusa, ne da bi mu bilo treba priznati katerokoli veroizpovedanje. Iz anglikanske cerkve je izstopil. Eden izmed vzrokov je bil sledeči dogodek: Neko nedeljo je bil na prižnici prebran odlomek iz evangelija, in pri razlagi je pridigar menil, da se besedilo mora omejiti samo na apostole, ki so morali izvrševati gotove stvari, da bi že samo s svojim nastopom razbili poganstvo, dandanes pa, ko je krščanstvo že zavladalo svet, bi bilo abotno, če bi jemali take reči dobesedno. Prijetna in prikladna razlaga je samoposebi umevno ugajala večini bogato oblečenih poslušalcev, ki so nalagali svoje zaklade v državnih papirjih in ne v nebesih. Toda eden

je vendar zelen od jeze vstal s svojega stola in šel skozi osupnjeno občinstvo po cerkvi proti vratom. Drugi dan se je javil pri pridigarju in stavil nanj to-le vprašanje:

»Če je to res, kar ste rekli, in se te besede Kristusove ne nanašajo na dobo po apostolih, potem mi povejte, v čem se razločuje Kristus od Marka Avrelija ali Epikteta?«

Ker ni prejel zadovoljivega odgovora, ni šel nikdar več v nobeno cerkev; toda vsako nedeljo je bral Novi zakon in Robertsonove pridige.

Iz tega je razvidno, da je značaj tega moža imel strašen madež: bil je preodkritosrčen in nezmožen sklepati kompromise. In ker so kompromisi takorekoč olje, ki mažejo kolesa našega življenja, potem si lahko mislimo, da je življenje gospoda Hugh Hambertona večkrat trdo zadelo.

(Dalje.)

Kupujte in pišite le razglednice iz zbirke 'Vojska v slikah'. Jzšla je že IV. skupina.

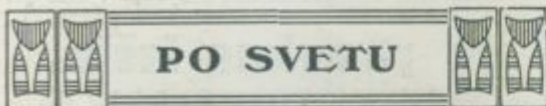
V delavnici na bojnem polju.

† Valentin Napret.

Dne 11. marca je umrl na Dunaju 37 letni Valentin Napret, cestar na državni cesti in posestnik v Dvorski vasi, župnija Begunje na Gorenjskem. Rojen je bil v občini Sv. Ana pri Trziču. Bil je poštenjak od nog do glave, globoko veren, zvest v službi. Vzoren posestnik, prijatelj sadjarstva in čebeloreje. Ob mobilizaciji je zapustil ženo, katero je malo prej poročil, odšel je s 27. deželnoobramb. polkom v Galicijo, kjer je pozimi ozebel in si nakopal hudo notranjo bolezen. Podlegel ji je 11. marca v vojaški bolnišnici na Dunaju. Prijatelj, zapustil si naravo in nas, ki si nas tako ljubil, pustil tebi tako ljubo sadno drevje in buče, ki so ti bile edina tvoja zabava v prostem času. Zapustil si nas! Ne! Tvoj duh je še med nami, ki k delu in ljubezni do prirode nas drami.

Počivaj v miru!

Prijatelju zapisal A. K. Z.

Svetovna vojska.

Na primorski fronti je Italijan začel iznova napadati. Krvavi spopadi se vrše dan na dan, laške čete hočejo zasesti vnovič Griže—brdo in pa Sv. Mihael jim ne gre iz glave, ravnotako bi radi prebili postojanke pri Pevmi in si tako osvojili goriško območje. Naši junaki se ne ganejo iz svojih kritij, pred ovirami in na pobočjih utrjenih postojank se kopičijo mrličji, ki jih nihče ne more pokopati. Iz uradnih poročil razvidni ponesrečeni laški napadi morajo nujno roditi veliko izgub, a še vedno goni nove čete v smrt in pogin, v brezupne boje in nove poraze. Kdor pozna značaj laškega ljudstva, mu je pač jasno, kako mora to vplivati na doma ostale in na vojake same. Laški kralj goni za nesrečni angleški denar svoje lastne rojake v mesnico. Če razruši laška artiljerija naša kritja, jih naši junaki hitro popravijo in drugi dan ima laško topništvo isto delo, laška pehota isti morilni ogenj, iste neustrašne, pogumne čete pred seboj! Začeli so spet pri Plaveh, novi topniški boji so se pričeli na koroški meji in pehotni napadi na Tirolskem; naši hrabri branilci umirajo, a umakniti se ne znajo. Hrabrim levom je umikanje tuja stvar, ker nočejo laškega jarma, nočejo laškega izdajstva.

Dannadan ima laški kralj stotisoče junaških zgledov zvestobe naših čet pred seboj, dannadan neštevilno žrtev svoje prelomljene obljube, Cadorna piše ponižna vojna poročila.

Po slavnem vkorakanju nemških čet v Varšavo so pričeli Rusi streljati z desnega brega Visle na mesto, kjer so ranili več tisoč civilnih oseb, a nemškim četam niso prizadejali znatnih izgub. Nato se je pričelo novo zasledovanje sovražnika. Z zelo velikimi izgubami so morali Rusi preko Wieprza, obkoljena je trdnjava Novo Georgjevsk, zavzeta trdnjava Lomža in nevarno ogrožena železnica proti Petrogradu, ker se Nemci naglo bližajo proti Kovnu in pa Rigi, v teh bojih je bilo ujetih čez 30.000 Rusov z ogromnim vojnim materialom. Posebno lepo zmagajo je zabeležiti armadi Jožefa Ferdinanda, ki je prebila črto Wieprz. Zmagoslavne zasledovanje se nadaljuje, vojaški krogi dvomijo, ali se bo ruska armada mogla rešiti še drugo obrambno črto okoli Brest—Litovskega, njen beg ima usodepolne posledice za rusko državo. Število ujetnikov rase dannadan, izračunano je, da ne mine dan s povprečno 5.000 ujetnikov in s tremi strojnimi puškami. V zadnjem tednu se je posebno izkazal naš tretji zbor pri Černelici.

Na Adriji se je dogodil nov znamenit slučaj. Naši so zajeli laški zrakoplov »Città di Jesi«; zopet prvič v svetovni zgodovini, ko je bil zrakoplov ugrabljen. Sestrelili so tudi privezan zrakoplov pri Trziču. Torpediran je bil od našega podmorskega čolna podmorski čoln »Nereide«, v severni Adriji je priletel na mino podmorski čoln »Nautilus« in pa en laški torpedni čoln.

Na Francozskem so razstrelili par min, majhen uspeh so dosegli Angleži pri Hooge, Nemci pa so v Šampanji sestrelili dve francoski letali, njihovi letalci so napadli vzhodno angleško obrežje, metali bombe na Novo-Georgjevsk, Bjelostok in Brest—

Litovsk. Nemške pomorske sile so 10. avgusta napadle utrjen otok Utö in napravile nekaj škode. Na mino je zadel angleški torpedni rušilec »Lynx« in se potopil.

Pri Dardanelah so se živahno gibali Turki.

V poletnih strelnih jarkih.

(X) Štabni narednik Alojzij Savšek, odlikovan z veliko srebrno in zlato hrabrostno svetinjo, ter se nahaja že od začetka vojske na bojnem polju.

Vila d'Este.

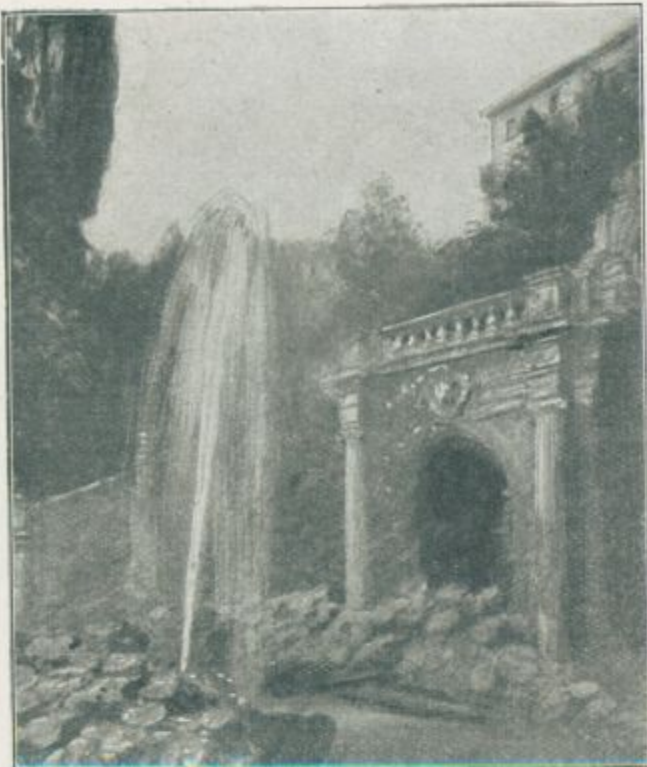
(K sliki.)

Dobro nam je še v spominu, kako je laška drhal ob začetku vojske z Avstrijo naskakovala hiše in poslopja, ki so privatna lastnina avstrijskih državljanov. Plenila je, razbijala in pustošila; slična usoda je zadela tudi vilo d'Este, krasno palačo pokojnega Franca Ferdinanda v Rimu. Ob priliki, ko prinašamo sliko parka te vile, naj pripomnimo par zgodovinskih znamenitosti.

Vilo je dal zgraditi kardinal Hipolit d'Este; po njegovem ukazu je dovršil Gero Ligorio l. 1549. njo in park. Palača sama je veljala pet milijonov lir. Najslavnejši takratni rimski slikarji so bili poklicani, da poslikajo dvorane; oba Zuccara, Muriano,

Ruski ujetniki kot rudniški delavci v Trbovljah.

Park v vili d'Este.

Basari. Za bogate tkanine so kar razsipali denar. V palači se je razvilo razkošno družabno življenje; v njej se je v največjem siju zrcalila vsa bajnost renesanse, kar je Hipolitov naslednik Luigi d'Este še bolj povečal. Čim več gostov je prišlo, tem ljubše mu je bilo. Prenosiščem v Tivoliju je prepovedal sprejemati osebe višjih stanov; vse je sprejel sam »Pri belem orlu v Tivoliju«, kakor je nazival po belem orlu v svojem grbu d'Este svojo krasno vilo. Po odredbi Luigia je bil upravitelj vile dekan kardinalskega kolegija, dokler ne bi spet kdo iz rodbine d'Este nosil kardinalskega klobuka. A že po smrti Luigia je začela propadati krasna stavba. Oni, ki so imeli pravico do vile, niso imeli nikakih pomislov ter so razsipali imetje in blago te krasne vile. Koncem šestnajstega stoletja se je pojavil spet nov kardinal iz rodbine d'Este; bil je to kardinal Aleksander. On je izpremenil oporoko ter

določil, da imajo pravico do vile tudi lajki iz rodbine Modena, kar je imelo usodne posledice. Plemiči Este od Modene so bili siromaški, pa so začeli raznašati in razprodajati opremo in zaklade iz vile. Tako je na primer kupil neapolitanski kralj leta 1752. sto kipov, in za nekoliko desetletij je bila vila vredna komaj 380.000 lir. Vojvoda jo je ponujal papežu Piju VI. za 200.000 lir. Nato so prišli Francozi, ki so gospodarili po svoje; vila je bila v popolnem razpadu. V 19. stoletju jo je rešil, v kolikor je še bilo mogoče, Nemec Hohenlohe, pozneje kardinal, ki je sprejel dosmrtno uživanje vile in stroške za vzdrževanje dvorca. V vili se je začelo novo življenje. Ko je izumrlo moško potomstvo vojvode od Modene, je vila prešla v last nadvojvode Franca Ferdinanda. J. L.

Sanitetna služba.

(Konec.)

V slučaju, da morajo ranjenci ostati v prvem lazaretu, zgrade še več hiš, postavijo šotore in puste za to potrebno sanitetno osobe v njih. V slučaju, da vozovi radi nevarnosti ne morejo prav do ranjenih, zgrade eno ali več postajališč za vozove, in sicer tako, da so varni pred sovražnim ognjem. Nosilnice, na katere polože sanitejci ranjence, imajo pod vzglavjem več obvez, da se jih poslužijo, če nastopi sila. Ranjence, ki ne morejo hoditi, nesejo na postajališča za vozove, drugi, ki lahko hodijo, gredo do postajališč in odtod odpeljejo vse skupaj na glavno obvezovališče. Tukaj pridejo vsi pod zdravniško nadzorstvo; zdravniki jih razdele v take, ki so že sposobni za vojno črto, in sicer takoj, v druge, ki so sposobni za transport, in tretje, ki morajo ostati na mestu. Ranjence oskrbujejo kuharji v posebnih hišah in šotorih. Po končani dobjeni bitki preiščejo sanitejci celo bojišče, odnesejo ranjence in pokopljejo mrlice. Legitimacijska karta omogočuje, da se izve

za ranjenčev oziroma mrtvečev bivališče, stan itd. Pri tem se poslužujejo tudi sanitetnih psov, ki nosijo različne obveze, okrepčila itd. in izvohajo kmalu ranjenca. Ponoči preiščejo vse bojišče z metalci luči; poleg tega nosi vsaka nosilnica acetilensko luč. S smelostjo lahko trdim, da pride vsak ranjenec še celo v naših gorah na Krnu in na tirolskih Alpah v teku šestih ali sedmih ur pod zdravniško oskrbo.

V tesni zvezi s prvo pomočjo je oskrba v lazaretih. Vsak vojni zbor razpolaga z lazareti. Ti so zgrajeni v neposredni bližini glavnega obvezovališča in so obvarovani od sovražnega ognja. V ta namen služijo razne barake in šotori. V teh »premakljivih« lazaretih so ranjenci ravno tako oskrbljeni kot v naših bolnicah. Vsega je dovolj na razpolago. Ker pa taki lazareti nezadoščajo prevelikemu navalu ranjencev, zato se nahajajo bolj zadaj vojni lazareti. Tu izvršujejo oskrbo usmiljene sestre in sestre-križarke. V to svrhu se uporabljajo razna šolska, javna poslopja itd. Odtod gredo ranjenci, že skoro rekonvalescenti, v velike bolnice ali tudi domov.

Transport se vrši po železnici, avtomobilih in tudi po vodi. Imamo nalašč zato zgrajene sanitetne vlake, ki bi jih lahko imenovali »potujoči lazareti«. Ti vlaki imajo svojo kuhinjo in so pod nadzorstvom vojaškega zdravnika. Po vodi se vrši transport na lazaretnih ladjah, ki imajo, kakor lazaretni vlaki, lastne kuhinje itd. Za transport po cesti služijo navadni vozovi z nosilnicami, v katerih ranjenci leže, če so na razpolago, tudi avtomobili itd. Vse te priprave pa nosijo znak Rdečega križa, da jih lahko takoj spoznamo. Po sklepu ženske konference (Genfer Konferenz) je Rdeči križ nevtralen. Saj je znan stavek slovečega nemškega zdravnika: »Za vratmi lazaretov ni več sovražnikov, temuč so samo ranjenci in bolniki.«

Pozor!

V. skupina razglednic »Vojska v slikah«

je pravkar izšla.

Obsega izredno zanimive, sedanjemu času primerne slike, kakor:

»Soči« (4 izvirne slike), »Pri zibelki«, »Tam na laškem griču«, »Eno mašo bom plačala«, »Radecki pa na konj sedi...«.

Cena za trgovce, ki naroče vsaj 100 posamičnih razglednic, K 6.— za 100 kom.; pri naročilih nad 500 kom. K 5:50, nad 1000 kom. K 5.— za 100 kom., pri naročilih nad 10 skupin 30 % popusta. Pošiljatve le po povzetju.

Skupina s 16 komadi (po dve enaki sortirane). K 1:20. Pri skupinah se bomo ozirali le na predplačila.

Razprodaja upravništvo »Ilustriranega Glasnika«. Del čistega dobička je namenjen goriškim beguncem in slovenskim oslepelim vojakom.

Kot spomin na padle junake

je založila »Katoliška tiskarna« krasne spomenice (diplome) v obliki 40×56 cm. Rizba je urejena tako, da se uvrsti lahko kratko besedilo, kakor tudi mala doprsna slika padlega. Spomenice so originalno delo domačega umetnika in naj bi krasile sleherni slovenski dom padlega junaka. Cena 1 K, po pošti K 1:20.

Potapljač podmorskega čolna pri polaganju mine.

Kako se naj bi podmorski čoln izognil minam.

DOGODBE

Slaba prerokinja. Mladi grof Bonneville je stavil s svojimi tovariši, da bo razkrinkal prerokinjo Lenormand, ki je začetkom 19. stoletja žela mnogo slave v pariški družbi. »Modra« žena ga je sprejela, vprašala ga po njegovih željah in mu prerokovala iz kart. Slednjič je grof vstal in se hotel posloviti.

Vojno poročilo v sliki:

»Sovražnika smo vrgli iz strelnih jarkov...«

»Ali mi ne boste plačali?« je nevoljno vprašala prerokinja.

»Kaj? Ali ne prerokujete in ne veste vsega?«

»Pač, seveda!« je odvrnila Lenormand.

»Neumnost! Nič ne veste! Če bi vse vedeli, bi Vam bilo znano, da ta hip nimam niti vinarja pri sebi,« je dejal, zapustil ženo presenečeno in je svojo stavo sijajno dobil.

Če govore ženske. Ker je trikrat javno zaklicala Gospodu Bogu »Hoch!«, je bila pred nekaj leti neka gospa na Nemškem obsojena na deset mark globe. Pri veselici po košnji je držala govor v zahvalo Bogu, ki je dal tako lepo vreme in tako obilno košnjo. Po zgledu slavnih govornikov si ni mogla kaj, da ni tudi navdušeno končala: »Zato Vas pozivljam, da zakličete s krepkim glasom: Naš ljubi Gospod Bog naj živi, naj živi, naj živi!« — Tožena je bila, da je sramotila vero in žalila verski čut. Sodišče je spoznalo, da vere ni hotela sramotiti, pač pa je izreklo, da mora plačati globo, ker je marsikateri poslušalec bil žaljen v svojem verskem čustvu.

Kralj in slikar. Pred nekaj leti je belgijskemu kralju Leopoldu jako ugajala slika z jagnjeti ob solnčnem zatonu. Poklical je slikarja in ga vprašal za ceno. Mož je naredil pošten obraz in nedolžno dejal:

»Veličanstvo mi bo plačalo jagnjeta, kakor bi bila živa — 40 mark za vsako. — Ali je Vaše Veličanstvo zadovoljno?«

Kralj je pogledal sliko in si mislil: »Utegne biti deset do dvajset ovac — 400 do 500 mark je slika vredna, celo več.« Ukazal je prinesiti sliko v grad Lacken. Prešteli so ovce. Na koncu je pripomnil slikar:

»Prosim, da onih v ozadju ne pozabite! — Najmanj tisoč jih je!«

»Ali ni to prah?« je osuplo vprašal Leopold.

»Ne, Veličanstvo, to so jagnjeta!«

»Vaša častna beseda?«

»Da, Veličanstvo!«

Kralj ni trenil z očmi, izplačal slikarju 40.000 mark, dasi je bila slika vredna le približno 1000 mark.

Kaj je človek? V mladosti je vprašaj na prihodnost, v zrelejši dobi je pomišljal na sedanjost, v starosti klicaj na preteklost. — Človek se mora plaziti, če hoče kam priti. Med živalmi, ki lazijo, imata pa samo dve lastni hiši: želva in polž.

Tudi to je moč. Mlada dama v Brooklynu je tožila društvo za potovanje, ker ni izpolnilo svoje obveze ter je ni spravilo na Nemško. Društveni odvetnik je ugovarjal, da ni mogel izpolniti svojih obveznosti zaradi vojske, ki divja po celi Evropi. Damin zastopnik je vzkliknil: »Vojska? Jaz ne vem ničesar o nobeni vojski. Ima li moj učeni prijatelj pri nasprotni stranki kaj dokaza o tem, da je izbruhnila res kje kaka vojska?« — Tu je opomnil sodnik: »Zdi se mi, da sem slišal neko nejasno vest, da so nastala neka majhna nesoglasja v Evropi in da trajajo pregovarjanja še vedno, ali pri nas velja: »Kar ni v aktih, ni na svetu,« in tako moram naročiti obtoženčevi stranki, da doprinese dokaz resnice.« — Društvo za potovanje je pisalo v Washington, da so mu poslali od tam potrdilo državnega oddelka, na podlagi izjav diplomatskih zastopnikov Amerike, da je res, da je cela vrsta evropskih držav v medsebojni vojski.

Ženska duša. Kitajci trdno verujejo, da žene nimajo duše. Misijonar pripoveduje, da je svojim učencem razlagal o duši in moral odgovoriti na vprašanje, čemu krstiti ženske.

»Da se reši njih duša!«

»Saj je nimajo; kristjani je tudi ne morete narediti!«

Ko je poučil preprostega pogana, je ta vzkliknil: »Hitro ko pridem domov, bom ženi povedal, da ima dušo! Kako bo gledala!«

ZDRAVSTVO

Tintni bacil. Kdor se rani s peresom, ki je od črnila, si mora iztisniti takoj ranico in jo razkužiti s kisom ali z limono. Najbolje je vtakniti roko v vročo vodo. Ako začne kaj razbijati ali zatekati, naredi pilepek iz smrekove smole ali ovitek namočen v žganje. Zastrupljenja je kriv bacil plesni, ki se nahaja posebno rad po šolskih črnilnikih, posebno če so odprti. Otrokom je treba pojasniti, da ne smejo grizti koncev držal in ne nositi peres v usta.

Oči, ki so rdeče vsled hudega nahoda, izmij s čajem hribje rese in uživaj tudi čaj. Gorka kopel potegne včasih hitro kri iz glave. Kdor je blizu zdravnika, gre lahko takoj po svet in pomoč. Samo ne mazati in greti oči. Nekateri žene imajo očesno mazilo in to dajejo vsakemu za bolne oči, naj si bo bolezen že taka ali taka, kar pa je zelo nevarno za oči. Samo učeni zdravnik more določiti, kaj je očem in kaj je zanje.

Opeklina. Stolci bobobeja, bršljina in čebule, vsakega enako, speci na neslanem presnem maslu ali na lanenem olju, iztisni, namoči krpo v masti in naveži. Ali: zmešaj tri žlice mandeljevega mleka in tri žlice lanenega olja, namoči krpo in naveži.

Po glavi me trže. Naveži na senci kolešček redkve, pod zatilnik si prilepi obliž smrekove smole.

Glava je premražena. Naveži si na glavo mete in pelina in imej več ur; ko vzameš proč, oteri glavo z rožmarinovim cvetom.

Pijača za ranjence. Na litru kropa kuhaj pest ogrizka, pest mišjih ušes, pest zlate rozge in pest zimske hruščice (Pyrola), dokler se ne pokuha za dva prsta. To hladi ranjencu vročino in lajša bolečine.

Za rane. Stolci 5 g mire in 10 g aloje. S tem poštipaj rane; se zacelijo hitro.

Mazilo za rane. Stolci pest ognjiča, pest arnike, pest janeževih rož, vinske rutice, polij s svinjsko mastjo, kuhaj celo uro, iztisni in deni še toliko rumenega voska, da se mast bolj strdi.

Pijača za bolnike. Kuhaj par pesti ječmena v dveh litrih vode do mehkega, posebej kuhaj par kislih jabolok, par suhih smokov, pest rozin; primešaj ješprenjčka, pretlači in osladi z medom ali s kandisom. Žlica tega odcedka hladi žejo in notranjo vročino.

Zanikrne otroke koplji v izkuhi orehovega listja.

Za hripavico. Kuhaj na litru medice ali na hruškovem odcedku pest jetičnika, pest lučnika in žlico janeža. Jemlji večkrat po žlici.

Udje so odreveneli. Prevri v 4 litrih kropa štiri pesti betonike, pest rožmarina in pest žajblja, precedi in deni v izkuho kilogram presnih brinjevih jagod, kuhaj 1/2 ure, precedi in deni v izkuho kilogram kandisa, kuhaj, da bo gosto kakor med, primešaj 24 g stolčnega kolmeža, 24 g stolčnega korenčka (Ingwer), 15 g senenega in 10 g kubenovega prahu. Ko je dobro premešano, odstavi in spravi, jemlji po dve žlici na dan in koplji trde ude v betonikini izkuhi. (Kubeba je vrsta popra.)

Gobice v ustih. Kuhaj na litru vinskega kisa dve pesti kopinovih listov, pest žajblja, toliko rožmarina, aselnice, 8 g galuna in 180 g medu, pretlači in izpiraj usta.

Živci so opešali. Na presnem maslu prevri 15 g rožmarina, toliko lovorja, majorana, rutice, mandrijane in materine dušice. Ko je dobro uro vrelo, iztisni, pridni maslu za tretjino loja in voska in za desetino tega rožmarinovega olja. S tem si maži trebuh in želodec, roke do lakta in noge do kolen, uživaj vsak dan par žlic medu in bodi dosti na zraku.

Ogrska dišeča voda za omedlevico. Kupi v lekarni 3 dele rožmarinovega cveta (špirit), 1 del lavendljevega, 1 del pomarančnega in 1 del žajbljevega cveta, 1 del jasmínovega; zmešaj in kani par kapelj v vodo za umivanje. To osveži glavo. Pri omedlevici nateri želodec in senci.

»Prosim za dve kroni mesa.«

»Za dve kroni ga ne režem, ker bi si utegnil odrezati konec prstov.«

Za bruhanje na vožnji. 30 delov rožmarinovega cveta (špirit) zmešaj s 6 deli janeževga olja, namoči pivnik in naveži si na želodec, kadar greš na pot.

Prsni koren za kašelj in naduho. Ostrži, operi in zreži koren podolgem, moči ga čez noč v vodi in kuhaj zjutraj petnajst minut, nato vzemi koren iz kroga, da se ohladi. Sladkorja vzemi malo manj, kakor je korenine, kuhaj ga, dokler se ne jame gostiti, deni koren vanj, kuhaj deset minut in spravi v steklene posode.

GOSPODINJA

Koštrun s korenjem. Posoli oparjeno koštrunovo meso in izdrgni s poprom in soljo, razreži meso, mlado korenje in ravno toliko krompirja, opari in oplakni z mrzlo vodo in posoli. Namaži modlo za puding, obloži ga z vrsto korenja in krompirja, potresi s sladkorjem in z žlico smetane, naloži vrsto mesa, polij s smetano, naloži zopet krompirja in mesa, podmeti žličko krompirjeve moke z $\frac{1}{2}$ l vode, zlij na vrh, pokrij posodo in kuhaj na sopari.

Ostanki mesa s paradižnikom. Meso razreži, deni v skledo. Na vsako žlico mesa vzemi pol paradižnika, kuhaj jih na slani vodi, pretlači, primešaj par stopenih kuhanih rumenjakov, posoli in poštupaj, okisaj, mešaj, da bo lepo gladko, in vlij na meso; ko se je dobro napilo, daj na mizo.

Kumare za zimo. Velike zelene kumare olup, snemi drobovje s srebrno žlico, razreži kumaro na štiri dele in kuhaj na sadnem kisu do mehkega, potem stresi na sito, da se odcedi, vbodi v vsak kos kumare par glavice žbice in košček sladke skorje in zloži lepo v steklene posode. Zdaj zmeri, koliko kisa je ostalo v loncu, stresi vanj toliko sladkorja, da pride na $\frac{1}{4}$ litra kisa $\frac{1}{2}$ kg sladkorja, kuhaj, dokler ne meče več iz sebe pen, ohladi in vlij na kumare. Drugi dan odlij sok oziroma sladkor od kumar, prevrej dobro, shladi in vlij na kumare. Tretji dan odlij sok, prevri ga in deni kumare previdno vanj; ko je prevrelo, vzemi lepo kose ven, spravi v posode, zalij s sokom, zamaži in spravi. Na tak način se kuha tudi buča.

Drugi krompirjev puding. Speni 70 gramov sirovega masla, primešaj 6 rumenjakov, 20 gramov stolčenih mandljev, 20 gramov sladkorja, malo limonovih lupinic in 6 žlic

»Še zmerom tu, Jože?«
»Še zmerom; nas boljše hranijo za nazadnje.«

zmečkanega kuhanega krompirja. Ko je vse gladko, primešaj stepene beljake, namaži modlo in potrosi z mrvami, deni vanjo testo in kuhaj 50 minut na soparu. Zraven se poda ošipkina ali paradižnikova polivka.

Hrenova omaka. Izgneti z žlico tri trdo kuhane rumenjake, primešaj tri žlice zribanega hrena, tri žlice vinskega kisa, ščepec soli in par žlic juhe.

Bramborčki. Olupi in zribli $\frac{1}{4}$ kg surovega krompirja in izžemi ga v robcu, da gre voda iz njega, potem ga zgneti z $\frac{1}{4}$ l kislega mleka, 2 jajci, 2 žlici kisle smetane, malo soli, nožev konico natrona in žlico Liebigovega mesnega

izvlečka. Speci na masti. Je okusna in lahka jed.

Kis bo močan in lepe barve, ako stresiš vanj belega fižola in ga pustiš v njem. Na liter kisa deni pest fižola.

Jajca iz gosjih jeter. Gosja jetra moči dve uri v mleku, obriši jih, zdrgni s soljo in speci na surovem maslu in žlici juhe, stlači skozi sito, naredi kakor jajce velike cmoke in povaljaj jih v fino zribanih gobah. Svetlorumeno mesno žolico razseči na debelo in naloži ob robu skled, v sredo deni cmoke in daj z majonezo na mizo.

Lešnikova smetana. Olupi in zribli 140 g lešnikov, primešaj nekaj rumenjakov, obrišek limone in $\frac{1}{4}$ sladkorja, postavi na žerjavico in mešaj, dokler se ne zgosti, stresi vroče na sito, ki stoji na skledi, da teče smetana noter. Ko se je shladilo in zgostilo, opiši z zribano čokolado.

Posteljno perje očediš. Deni perje v kad, polij ga z gorko milnico in iztisni z roko. V drugi kadi imej pripravljeno toplo vodo za izpiranje in na tleh rjuho za razprostitanje. Perje odcedi na rešetku in posuši na solncu ali pri peči.

DROBIŽ

Tovarna, kjer so sami slepci, se nahaja v Filadelfiji; otvoril jo je Mr. H. L. Hall, ki je sam slep. Še vedno je v njej sam ravnatelj. O svoji tovarni pravi: »Zasluzka ima v njej 130 mož; če bi nas občinstvo podpiralo, bi jih lahko vzeli še več, kajti sto slepcev čaka mesta. Delamo metle. Porabili smo v dveh letih 1.927.849 funtov slame; izdelujemo najboljšo vrsto, ker slepci drugih ne morejo. V dveh letih smo naredili 92.175 ducatov metel in prejeli zanje 800.000 mark. Ljudem smo plačali okoli tri marke za ducat. Spretni delavci zaslužijo na teden do 50, najslabši 30 mark. Misel na metle mi je prišla, ker se tega dela slepci najprej nauče in lahko naredijo vse sami. Povpraševanje je veliko in tovarna nikdar ne stoji.«

Nekdanje strojne puške. Že l. 1343. so imeli na Francoskem mnogocevne topove, ki so streljali iz vseh cevi naenkrat ali v presledkih. Imenovali so jih ribaudegius. Prevažali so jih na posebni dvokolnici, ki je imela spredaj leseno steno. Juvenal Ursinski piše o burgundskem vojvodi, da je imel l. 1411. samo 2000 takih ribaudegius, ki so bili polfuntarji. Dalje je imel še artiljerijski park, ki je štel 4000 topov in lumbard. Francoskemu kralju Francu I. je predlagal nekdo, da bi uvedel posebno vrsto mitraljez, ki naj bi imele osem cevi, postavljenih v krogu na plošči, ki bi se vrtela in bi se lahko vzdignila ali znižala. L. 1625. je branil glavni vhod v Angelski grad v Rimu peterocevni top, ki je izstrelil lahko pri vsakem strelu petfuntne strele. Opustili so to strelno orožje, ker je šlo streljanje z njim le prepočasi. Naši dobi se je posrečilo, napraviti iz neokretnega začetka morilno orožje, ki kar kosi ljudi.

Kitajski pregovori. Boljše ne biti, kakor nič biti. — Kes je zarja čednosti. — Tudi najvišji stolpi stoje na zemlji. — Mož misli, da vé vse, a žena vé mnogo boljše. — Tudi deželni knez ima uboge sorodnike. — Kdor sam nima dela, ta ga največ dela drugim.

Stroški bitke pri Liaojangu. V bitki je stalo 125.000 Rusov in 150.000 Japoncev. Če odračunamo rezerve in vpoštevamo, da niso vsi vojaki hkratu posegli v boj, lahko rečemo, da se je borilo okoli 60.000 Rusov in 80.000 Japoncev 60 ur. Vsak mož je porabil 1200 patron, skupaj 170 milijonov, ki so stale okroglo 10 milijonov kron. V bitki je grmelo 300 to-

Da bi bil tako visoko kakor avstrijski konjiki, je splezal »mali Vittorio« na slona.

pov, izstrelili so približno 450.000 granat; vsaka stane okoli 10 K, skupaj zneso skoraj pet milijonov kron. Vračunane niso poprave topov in pušk, ne hrana in ne obleka, kakor tudi ne odškodnina invalidov, pokojnina vdov in sirot ter zdravniški stroški. Svoje čase smo se tem stroškom čudili, v sedanji vojski se taka bitka bije vsaj vsak teden.

Hitrost ljudi in živali. Inženir Jožef Ols-hausen je sestavil tabelo hitrosti, s katerimi se premikajo ljudje in živali: Nemški vojak prehodi v eni uri 5 kilometrov, če ne traja marš predolgo. Največja hitrost, ki jo more doseči plavač, je 1 meter v sekundi. Na smučeh se doseže v sekundi 9—10 metrov. Jadrnice drče po gladki ledeni ploskvi $1\frac{1}{2}$ km v minuti. Najhitrejši kolesar je dosegel 22 m v sekundi. Konj vzdrži 10 km na uro in to precej časa. Najhitrejši pes, ruski volčji pes, preteče v sekundi 25 m, dočim gazela v istem času 27 m. Gazela, dasiravno jako hitra, ne prekosi noja, ki napravi v eni sekundi 33 m. Seveda si pri tem pomaga s perutmi. Kit, ki ga je ranila pušica, se potaplja v globočino morja s hitrostjo 300 m v minuti. Naša lastavica preleti v minuti 800 m. Sokol porabi za polet iz severne Amerike v severno Nemčijo, ne da bi se ustavil, 11 ur.

Knjigoveznica Katol. tiskovnega društva v Ljubljani, Kopitarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigoveška dela
Krajevni znaki za »Orle«, kokarde in pentlje z napisi za društva se izgotavljajo v najkrajšem času po zmernih cenah.

Katoliška tiskarna II. nadstr.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani
Odgovorni urednik Josip Klovár.